

MALTA

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tas-26 ta' Mejju, 2006

Citazzjoni Numru. 52/1994/2

Edward Galea bħala manager, għan-nom
U in rappreżentanza tas-soċjeta'
"Malta Seeds Limited" ga magħrufa bħala
"Malseeds Limited" .

VS

George Vassallo u John Xerri fil-kwalita'
Rispettiva tagħhom ta' Chairman u Segretarju ta'
"The Gozo Milk and Agricultural Products
Co-operative Society Limited, għan-nom u
In rappreżentanza tal-istess soċjeta' .

Il-Qorti ,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur nomine, wara li
ppremetta :

Illi l-attur nomine huwa kreditur tas-soċjeta' konvenuta fis-
somma ta' ħmistax-il elf, mija u ħamsa u tmenin lira maltin
u seba' ċentezmi" (Lm15,185.07,0) rappreżentanti l-bilanċ

Kopja Informali ta' Sentenza

mill-prezz ta' polpa tat-tadam lilha mibjugħa u konsenjata mill-attur noe, f'diversi okkazonijiet, fuq ordni tal-istess soċjeta' konvenuta ;

Illi għalkemm mitluba diversi drabi biex iħallsu, il-konvenuti noe baqgħu inadempjenti .

Talab lill-konvenuti nomine jgħidu għaliex m'għandiex din il-Qorti :

1. Tikkundannahom iħallsu lill-attur noe l-imsemmija somma ta' ħmistax-il elf, mija u ħamsa u tmenin lira maltin u seba' ċenteżmi (Lm15,185.07,0) rappreżentanti l-bilanċ milprezz ta' polpa tat-tadam lilha mibjugħa u konsenjata mill-attur noe, kif qabel imsemmi .

Bl-imgħaxijat u bl-ispejjez inklużi dawk tal-ittra uffiċjali tas-26 ta' Novembru 1993 kontra l-konvenuti noe li huma ingunti minn issa għas-subizzjoni .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur nomine, konfermata bil-gurament ta' Edward Galea .

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti nomine li biha eċċepew illi :

1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt u dan peress illi l-kreditu pretiż mill-attur nomine kien oġġett ta' ftehim bejn il-kontendenti w oħrajn li ġie ffirmat fil-ħamsa (5) ta' gunju ta' l-elf disa' mija wieħed u disgħin (1991) fl-istess ftehim ġie pprovdut għall-ħlas tal-kreditu pretiż mill-attur nomine .

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenuti kkonfermata bil-gurament ta' Ganni Xerri .

Rat il-verbal tagħha tat-22 ta' Marzu 2006 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza .

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti .

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi d-dokumenti u affidavits esebiti u l-verbali tax-xhieda mismugħa, kif ukoll l-atti tal-kawża 26/1992 fl-ismijiet : "Anthony Vella et. noe. vs Edward Galea et noe.", deċiża minn din il-Qorti fil-25 ta' Ottubru 2005 .

Ikkunsidrat :

Illi permezz ta' din il-kawża l-attur nomine qed ifittex mingħand il-konvenuti nomine l-ħlas dovut bħala bilanċ mill-prezz ta' polpa tat-tadam mibjghua u kkonsenjata lill-konvenuti nomine . Il-konvenuti nomine jikkontendu illi dan il-ħlas kien ġie regolat permezz ta' kuntratt li kienu għamlu miegħu, kif ukoll ma' terzi fil-5 ta' Gunju 1991 . Dan il-kuntratt ma ġiex esebit f'dawn l-atti, imma peress illi saret referenza għall-atti kollha tal-kawża konnessa ġia ċitata, jidher minn dawk l-atti illi l-konvenuti nomine qegħdin jibbażaw l-eċċezzjoni tagħhom fuq il-klawsola numru għaxra (10) ta' dak il-ftehim li kienet tistipula illi :

"Throughout the duration of this Agreement, J.N. is to pay the Co-Operative the sum of Lm15,000 annually which sum is to be paid quarterly in advance . J.N. is hereby authorised to pay on behalf of the Co-operative to Malseeds Limited the sum of Lm15,185.07 which amount is currently due by the Co-Operative to Malseeds Limited, in respect of tomato produce supplied during the 1990 season together with the sum of three hundred maltese liri which parties are hereby liquidating as interest due in respect of this credit."¹

Jirriżulta indubbjament minn din il-klawsola illi :

1. il-konvenuti nomine kienu qegħdin jirrikonoxxu d-debitu tagħhom lejn l-attur nomine fis-somma indikata fiċ-ċitazzjoni ; u

---

Ara Dok. A a fol. 64 tal-process tal-kawża : 26/1992 : A. Vella et noe. Vs E. Galea et noe.

2. jawtorizzaw lis-soċjeta J.N. and Company Limited, li dehret ukoll fuq dak il-kuntratt, sabiex tħallas f'isem il-koperattiva l-ammont indikat lis-soċjeta' attriċi kif rappreżentata mill-attur nomine .

Minn dak li jissottomettu fin-nota ta' l-osservazzjonijiet tagħhom, il-konvenuti nomine jidher illi qed isostnu illi dak il-kuntratt kien jikkostitwixxi transazzjoni bejn il-partijiet kollha konċernati, wara diversi kwistjonijiet li kienu nqalgħu bejniethom, u li permezz tiegħu suppost li kellhom jiġu regolati l-modalitajiet tal-pagamenti kollha li kellhom isiru . Imma, indipendentement mill-kwistjoni jekk dak il-ftehim kienx jikkostitwixxi transazzjoni jew le, li huwa importanti għall-fini tal-kawża preżenti, huwa li jiġi determinat jekk din il-klawsola in partikolari kienitx tikkostitwixxi novazzjoni, li permezz tagħha l-konvenuti nomine jistgħu jgħidu li ġew liberati mill-obbligi tagħhom versu l-attur nomine, u li dawn l-obbligi assumiethom is-soċjeta' imsemmija: "J.N. & Company Limited" in sostituzzjoni tagħha .

Insibu jingħad fid-dottrina f'dan ir-rigward illi :

"La novazione si ha pure in figura soggettiva quando un debitore si sostituisca al precedente, che risulta liberato; e tal figura il codice contempla nel. n. 2 dell'art. 1267, con la locuzione : 'quando il nuovo debitore e' sostituito all'antico, il quale viene liberato dal creditore.'

La dottrina insegna che tale sostituzione puo' aver luogo in due maniere: o per 'espromissione', allorché un terzo estraneo al rapporto giuridico, si offre spontaneamente a liberare il debitore, e ne prende il posto di fronte al creditore; o per 'delegazione', allorquando il primo debitore (delegante) sostituisce in altro debitore (delegato) verso il creditore (delegatario), il quale accetta il nuovo debitore, restando così liberato l'antico (delegante)." ²

---

² Digesto Italiano : vol. XVI pag. 484 para. 42 .

L-artikoli rilevanti tal-liġi tagħna (l-kap. 16) huma s-segwenti :

1. l-art. 1179(a) li jgħid illi hemm novazzjoni **"meta d-debitur jagħmel mal-kreditur tiegħu dejn ġdid, u dan jiġi mqiegħed flok il-qadim, li jispicċa."**
2. l-art. 1180(2) li jżid illi n-novazzjoni **"mhix preżunta; l-intenzjoni li ssir għandha tidher biċċar."**
3. l-art. 1181 li jiċċarra illi **"ma hemmx novazzjoni jekk l-obbligazzjoni l-qadima ma tiġix maqtula, għalkemm tiġi mbiddla;"** u
4. l-art. 1183 li jistipula illi **"Id-delegazzjoni li biha d-debitur jagħti lill-kreditur tiegħu debitur ieħor, illi jintrabat lejn dan il-kreditur, ma ġġibx novazzjoni, jekk il-kreditur ma jkunx iddikjara espressament il-volonta' tiegħu li jehles lid-debitur li jkun għamel id-delegazzjoni."**

Il-qrati tagħna kellhom diversi okkażżjonijiet jesprimu ruħhom dwar dan il-kuntratt u l-effetti tiegħu . Hekk per eżempju ingħad illi :

*"In-novazzjoni hi di stretto diritto, ma tistax tiġi preżunta, imma trid tirriżulta kjarment, madankollu l-Liġi ma teħtieġ xi kliem solenni sabiex din isseħħ, basta li l-volonta' li sseħħ in-novazzjoni tkun tirriżulta mill-fatt jew mill-kliem tal-partijiet . In-novazzjoni ma hi qatt preżunta, u fid-dubbru għandha tkun eskluża . L-animus novandi jekk ma jkunx espress, irid jirriżulta b'mod ċar u univoku."*³

Hekk ukoll : *"Biex ikun hemm novazzjoni bid-dbiddil tad-debitur, jeħtieġ li d-debitur il-ġdid jiġi mqiegħed f'llok il-qadim, u dan jiġi meħlus mill-kreditur . It-tismija weħidha, magħmula mid-debitur, ta' persuna li għandha tħallas minfloku, ma ġġibx novazzjoni; imma hu indispensabbli l-kunsens tal-kreditur, biex tiġi operata n-novazzjoni; u d-*

---

³ Prim'Awla : V. Buhagiar noe. vs Dr. N. Arrigo et noe. 9.10.2003 .

delegazzjoni li biha d-debitur jagħti lill-kreditur tiegħu debitur ieħor li jintrabat lejn il-kreditur ma ġgibx novazzjoni, jekk il-kreditur ma jkunx iddikjara espressament il-volonta' tiegħu li jeħles lid-debitur li jkun għamel id-delegazzjoni . L-animus novandi għandu jirriżulta ċar mill-att stess, u mhux leċitu li wieħed jargwiegħ minn preżunzjonijiet." ⁴

Applikati dawn il-prinċipji għall-każ in eżami, nsibu illi l-klawsola in kwistjoni bl-ebda mod m'hi qed teżonera lill-koperattiva mill-obbigu tagħha illi tħallas l-ammont dovut lill-attur nomine . Huwa veru illi din kienet awtorizzata lil terzi persuni, fil-każ tagħna s-soċjeta' "J.N. and Company Limited" sabiex tħallas il-flus dovuti lilha lil "Malseeds Limited" (sussegwentement "Malta Seeds Limited") in konsiderazzjoni tal-kera tal-facilitajiet tagħha lilha, għall-ewwel sena li fih kellu jopera l-ftehim . B'daqshekk pero' minn imkien ma jirriżulta illi s-soċjeta' kreditriċi kienet qed tinheles mill-obbligu tagħha lejn is-soċjeta' kreditriċi, jew li din ta' l-aħħar tat il-kunsens tagħha illi l-koperattiva tiġi liberata minn dan id-dejn . Ma rriżultax illi s-soċjeta' "J.N. Company Limited " ħallset xi parti mill-ammont dovut, u għalhekk il-koperattiva konvenuta għadha debitorriċi lejn il-Malseeds Limited għall-ammont kollu mitlub fiċ-ċitazzjoni .

Għal dawn il-motivi, tiddeċidi l-kawża, billi filwaqt illi tiċhad l-eċċezzjoni tal-konvenuti nomine, tilqa' t-talba attriċi u tikkundanna lill-konvenuti nomine sabiex iħallsu lill-attur nomine s-somma indikata fiċ-ċitazzjoni u ċioe' ħmistax-il elf mija ħamsa u tmenin lira maltija u sebgħa ċenteżmi (Lm15,185.07) rappreżentanti l-bilanċ mill-prezz ta' polpa tat-tadam lilha mibjugħ u konsenjat .

Bl-ispejjeż u bl-interessi fuq din is-somma mill-prezentata taċ-ċitazzjoni sad-data tal-pagament effettiv kontra l-istess konvenuti nomine .

---

⁴ Kummerc : Carmelo Farrugia vs Annetta Galea et. : 11.6.1959 ,

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----